

VISIE OP ONDERWIJS

Wenckebach Instituut

umcg

PARTNERS IN ONDERWIJS

Onderwijs is volgens het Wenckebach Instituut een gezamenlijke verantwoordelijkheid van student, docent en de praktijk waarin de student werkt en leert. Het is een partnerschap. In deze tekst zetten we uiteen wat volgens het Wenckebach Instituut dat partnerschap inhoudt. Hierna willen we die ideeën vertalen naar documenten over concrete onderwerpen zoals het toetsingsbeleid en de wisselwerking tussen de praktijkbegeleiding en het Wenckebach Instituut.

De student

Studenten zijn verantwoordelijk voor hun eigen aandeel in het leerproces. Die verantwoordelijkheid kan niemand van hen overnemen. Samen met de andere betrokkenen geven studenten gedurende de opleiding of cursus een volwassen, betekenisvolle invulling aan het partnerschap. Die eigen verantwoordelijkheid betekent dat de student op een pro-actieve manier zijn eigen leerdoelen formuleert, bewaakt en bijstelt. Daar past wel een aanvulling bij. Het Wenckebach Instituut onderkent dat voor de (meestal jongere) studenten die een initiële opleiding doen, de opleiding ook een vormingstraject is. Gedurende de opleiding ontwikkelen zij zich tot een gekwalificeerde, beginnend zorgprofessional die overweg kan met de alledaagse en soms minder alledaagse complexiteit van de praktijk. De eigen verantwoordelijkheid voor het leerproces zal bij deze groep geleidelijk opgebouwd moeten worden. Het Wenckebach Instituut heeft haar onderwijs competentiegericht ingericht. Het portfolio is voor de student hét instrument om het eigen leerproces te sturen. Dat betekent dat de student bereid moet zijn om zichzelf in de spiegel te bekijken en om zich een spiegel te laten voorhouden. Door collega-studenten, door docenten en door collega's op de werkplek.

De werkplek

Voor de collega's in de praktijk – kortweg 'de werkplek' – betekent het partnerschap dat zij de student een omgeving bieden die werkomgeving én leeromgeving is. Collega's zijn niet alleen collega's maar ook rolmodel, spiegel en sparringpartner. De werkplek is in meerdere opzichten de belangrijkste leerplek voor studenten. De student leert er van zijn collega's en begeleiders hoe hij het geleerde in de praktijk brengt. Op de werkplek ziet de student wat belangrijk is. Op de werkplek merkt de student hoe hij kan omgaan met moeilijke situaties. Collega's op de werkplek zijn daarom niet alleen collega maar ook begeleider en rolmodel. Heldere leerdoelen, uitgesproken verwachtingen, open communicatie en concrete feedback zijn daarom erg belangrijk. Het zijn de krachten die richting geven aan het leren van de student. Hiermee wordt in sterke mate bepaald in hoeverre het geleerde in het werk wordt toegepast. Het Wenckebach Instituut beschouwt daarom de werkplek als de belangrijkste leerplek. Daar integreert de student theorie en praktijk, daar vindt de transfer plaats.

Daarom is het belangrijk dat op de werkplek een heldere begeleidingsstructuur is en dat begeleider en de student tijd hebben voor feedback en beoordelingen. Natuurlijk heeft de opleiding daarbij ook een verantwoordelijkheid. De opleiding kan desgevraagd ondersteunen, souffleren en initiëren.

De docent

De student is verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces. De docent maakt dat mogelijk door het creëren van een veilig en prettig leerklimaat en door zich als gesprekspartner en coach op te stellen. Docenten van het Wenckebach Instituut zijn een bron van kennis en ervaring die gestoeld is op studie en actuele praktijkervaring. Bovendien zijn zij gesprekspartner en coach voor de studenten. Zij helpen de student bij het formuleren van diens leerplan. Zij geven heldere feedback op de vorderingen van de student en inspireren studenten door voorbeeldgedrag en door voortdurend de lesstof te vertalen naar de praktijk. Docenten stimuleren de student om het beste uit zichzelf te halen. Daarbij staat de docent garant voor een veilige leersituatie en een persoonlijke aanpak. Tegelijkertijd zullen docenten zich inzetten om studenten – zeker de jongere studenten - indien nodig weerbaarder te maken. Die weerbaarheid is cruciaal om als student grip te houden op de eigen opleiding. In het onderwijs stelt de docent de patiënt centraal. De patiënt is immers het middelpunt om wie de zorg georganiseerd wordt.

Het Wenckebach Instituut

Voor het Wenckebach Instituut betekent het partnerschap vooral het zorgdragen voor de middelen, waarbij doelmatigheid voorop staat: goede docenten en faciliteiten die een zelfstandige leerhouding mogelijk maken. En: een inspirerend curriculum, geënt op de ontwikkelingen in de samenleving en de zorg.

Een belangrijke voorwaarde om als student zelf de verantwoordelijkheid voor zijn leerproces te kunnen nemen, is duidelijkheid. Duidelijkheid over wat er van de student verwacht wordt. Duidelijkheid over de voorbereiding. Duidelijkheid over de toetsing. Duidelijkheid over de organisatie van de lessen. Pas als aan die voorwaarden is voldaan kan er sprake zijn van partnerschap en kan de student zijn verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces nemen. En weten de collega's op de werkplek wat er van hen verwacht wordt.

Het Wenckebach Instituut is verantwoordelijk voor een curriculum dat duidelijkheid biedt en doelmatigheid nastreeft. Het beschrijft de keuzes die de opleiding ten aanzien van het programma-inhoud maakt en de samenhang tussen de leeractiviteiten. Het curriculum helpt om verwachtingen af te stemmen en geeft richting aan activiteiten. Bovendien draagt het bij aan verbinding tussen de studenten, docenten en het werkveld. Het is gebaseerd op landelijke ontwikkelingen en regelingen binnen de gezondheidszorg en ontwikkelingen in maatschappij. Het curriculum is gericht op de professionele functie-uitoefening, nu en in de toekomst.

Toetsing vervult voor het Wenckebach Instituut in de eerste plaats de functie van kwaliteitsbewaking en feedback aan de student over zijn groei. Bij de summatieve toetsing streeft het Wenckebach Instituut naar een duidelijk systeem van toetsing en kwaliteitseisen. De formatieve toetsing wordt vooral toegepast om zelfsturing en groei van de student te bevorderen. Hierin wordt het portfolio ingezet als leidend instrument.

Het Wenckebach Instituut kiest bij voorkeur voor een toetsing waarin kennis, vaardigheden en houding in hun samenhang worden bekeken. Alleen zo kunnen uitspraken worden gedaan over verworven competenties.

Het Wenckebach Instituut streeft ernaar om de werkplek structureel en planmatig een rol te geven in het onderwijs. En om die rol professioneel invulling te geven. Daartoe investeert het Wenckebach Instituut in deskundigheidsbevordering op het gebied van de werkbegeleiding en de praktijkbeoordeling. Het Wenckebach Instituut streeft naar een solide en vruchtbare wisselwerking tussen de opleiding en de praktijk, bijvoorbeeld door structureel en regelmatig overleg met vertegenwoordigers van de verschillende werkvelden.

TOETSBELEID WI SONH

Doel van dit document

In dit document wordt een toetsbeleid geschetst voor toetsing in de (vervolg)opleidingen en nascholingen die door de SoNH van het WI worden aangeboden. Het doel van de toetsing wordt beschreven en er worden normen gesteld ten aanzien van de kwaliteit van het toetsplan en de toetsen. In de vormgeving en uitvoering van de toetsing wordt aangesloten bij de visie van de SoNH.

Het doel van toetsing in de (vervolg)opleidingen van de SoNH

De student krijgt d.m.v. verschillende toetsingen gedurende de opleiding inzicht in zijn ontwikkeling tot (beginnend) beroepsbeoefenaar. Deze ontwikkeling wordt zichtbaar gemaakt door de leerresultaten, beoordelingen en feedback die worden samengebracht in een portfolio. De toetsen geven daarbij richting aan het leren van de student (bron). Het verwerven van beroepscompetenties dient hierbij als uitgangspunt. Tevens heeft toetsing een functie van externe legitimering van de resultaten van de student.

Vormgeving van het toetsplan en de toetsen

Om na te gaan hoe ver een student is in zijn ontwikkeling tot een competente beroepsbeoefenaar volstaat niet één toetsvorm, maar zijn verschillende toetsvormen nodig (Calibris). De opleidingen in de SoNH kennen verschillende toetsvormen binnen de contacttijd en in de werkpraktijk om recht te doen aan de verschillende leervoorkeuren van de individuele student. De keuze van deze toetsvormen komt tot stand op basis van de visie van het SoNH, de doelstellingen van de opleiding, en algemene kwaliteitseisen ten aanzien van toetsing (Baartman). De keuzes die hierin gemaakt zijn worden in de studiegids per opleiding verantwoord.

Er wordt onderscheid gemaakt in summatieve toetsing en formatieve toetsing. Met summatieve toetsing wordt bepaald of de student de opleiding kan vervolgen, of aan het eind van de opleiding een diploma of certificaat krijgt. De criteria ten aanzien van de cesuur zijn tevoren beschreven. Daarnaast worden formatieve toetsen afgenomen. Deze toetsen hebben als doel feedback aan de student te geven over zijn niveau ten opzichte van de doelstellingen. Om het rendement van toetsing voor de sturing van het leren te bevorderen zal ook naar aanleiding van summatieve toetsen feedback aan de student worden ingebouwd. In het toetsplan van elke opleiding dient helder te worden aangegeven welke toetsen summatief zijn en welke formatief.

Toetsvormen

De toetsvorm is altijd een afgeleide van gestelde leerdoelen van een module of moduleonderdeel. Toetsvormen zijn gericht op een individuele producttoetsing, individuele processtoetsing, groepsproduct toetsing en groepsprocesstoetsing. (zie tabel) en worden op een summatieve of formatieve wijze getoetst. Bij voorkeur zijn de toetsen integratief van karakter om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de wijze waarop kennis, vaar-

digheden en attitude in de praktijk tot uiting komen. Soms kan de keuze worden gemaakt om te kiezen voor een vakgerichte toetsing, danwel toetsing van een deelkennis of een deelvaardigheid.

Product-toetsing

Individuele toetsing

- Schriftelijke kennis toets
- Mondelinge kennis toets
- Verslag probleemanalyse
- Individuele verwerkings opdrachten

Groepstoetsing

- Verslag probleemanalyse
- Eindpresentatie verslag probleemanalyse
- Minisymposium

Proces-toetsing

Individuele toetsing

- Individuele verwerkings opdrachten
- Skillslab Vaardighedentoets

Groepstoetsing

- Scenariotoets
- Verslag probleemanalyse

Portfolio

Bij het leren en de toetsing zijn student, werkveld en opleiding betrokken. Het portfolio levert aan deze participanten een overzicht van alle leerresultaten en voortgang van de student. Een portfolio biedt de mogelijkheid om "instructie en beoordeling met elkaar te verbinden" (Paulson e.a., 1991). Een portfolio geldt als een verantwoording van leerproces en leeruitkomst en wordt door de student actueel gehouden. De inhoud voldoet hierbij aan de criteria die per opleiding worden gesteld.

Het portfolio bevat de volgende onderdelen:

- Feedback over de prestaties van de student
- Uitkomsten van summatieve toetsing
- Reflectie op toetsuitkomsten en feedback
- Planning op basis waarvan de student zijn voortgang organiseert
- Bewijs van leerresultaten

De student beheert zelf zijn portfolio. Het is ter inzage beschikbaar voor zowel de praktijk als de begeleidend kerndocent.

Kwaliteit van de toetsing in de SoNH

Per opleiding hoort de uitvoering van de toetsing en de kwaliteit van de toetsing te worden beschreven in een toetsplan. Hierbij moet verschillende elementen worden beschreven. Daar waar nodig en mogelijk kan worden verwezen naar dit werkkader en centraal geldende uitgangspunten.

- a. Het toetsplan
- b. De interne kwaliteit van de toetsen.
- c. De wijze waarop het toetsbeleid wordt gedeeld.
- d. Kwaliteitszorg
- e. Rol van toetsing in het vrijstellingenbeleid
- f. Geschillencommissie

Ad. a

De keuze van de toetsvormen en hun onderlinge relatie komt tot uiting in een toetsplan dat per opleiding wordt beschreven.. Deze moet in overeenstemming zijn met de doelen en de visie van het WI. De toetsvormen tezamen moeten zo goed mogelijk tegemoet komen aan de doelen van de toetsing (zie eerste paragraaf). De keuzes die hierin gemaakt worden kunnen per opleiding verschillen. Als kwaliteitskader kunnen de 12 “Baartman criteria**” worden gesteld. Van iedere opleiding bestaat een toetsplan, dat in de studiegids is opgenomen. Een toetsplan is een beschrijving en verantwoording van de wijze waarop wordt getoetst. In dit toetsplan wordt duidelijk welke toetsvormen op welke plaats in de opleiding worden afgenomen/aangeboden. Van elk van de toetsen is duidelijk:

- Of een toets summatief of formatief is.
- Wie de toets afneemt en verantwoordelijk is voor de beoordeling
- Per toetsvorm: wat de criteria zijn waarop de student wordt beoordeeld, en hoe de cesuur is geregeld.
- Hoe wordt omgegaan met onvoldoende toetsuitkomsten.

Ook moet worden aangegeven op welke wijze een student uitleg kan krijgen over een toetsuitslag, bezwaar of beroep tegen een toetsuitslag kan aantekenen tegen een toetsuitslag. Er moet sprake zijn van een beschrijving van de mogelijkheden tot herkansing. Toetsen en beoordelen moeten er op gericht zijn de zelfsturing van de student van het eigen leeractiviteiten zoveel mogelijk te bevorderen. Het voornemen om af te wijken van het toetsplan moet bij de toetscommissie tevoren worden gemeld en verantwoord. De commissie geeft een bindend advies.

Ad.b

De relatie doelstelling – toetsvorm moet verantwoord worden. Voor schriftelijke en digitaal afgenomen toetsen gelden daarbij de criteria zoals genoemd in Stappenplan voor Toetsing, A. de Mooy, Hogeschool van Amsterdam, 2004. De uitvoering van de toetsing moet gericht zijn op de het bereiken van een zo goed mogelijk beeld van ontwikkeling van de student. Planning, tijd en voorzieningen moeten hieraan en bijdrage leveren.

Ad .c

Het toetsplan, de toetsvormen, de toetsinstrumenten, regelingen en beroepsmogelijkheden horen bekend te zijn bij de docent, de student en andere gebruikers zoals werkbegeleiders en afdelingen. Het toetsplan moet daarom gepubliceerd worden in de studiegids en daar waar nodig toegelicht en geëvalueerd te worden. De toetsinstrumenten horen in het opleidingsmateriaal te worden opgenomen. Ook de wijze waarop de beoordelaars in de SoNH en in de werkpraktijk worden ondersteund en gefaciliteerd geldt als kwaliteitscriterium. De ondersteuning bestaat uit:

- heldere toetsinstrumenten die op hun bruikbaarheid worden geëvalueerd en doorontwikkeld.
- de mogelijkheid van overleg van kerndocent en begeleider

Ad. d

Er bestaat een toetscommissie, aan welke advies en beoordeling kan worden gevraagd bij het maken van een toetsplan, het maken van een toets, de constructie van een toetsinstrument. Toetsinstrumenten zoals die door de SoNH aan de werkpraktijk ter beschikking gesteld worden dienen begrijpelijk en uitvoerbaar te zijn. Ze maken onderdeel uit van de evaluatie met de werkpraktijk. De toetscommissie visiteert tweejaarlijks iedere opleiding. Hierbij wordt aan de coördinator gevraagd de studiegids en toetsen beschikbaar te stellen. Er vindt een interview plaats met de opleidingscoördinator. De visitatie vindt plaats door leden van de commissie die niet bij de betreffende opleiding werken. De uitkomst van de visitatie is een ontwikkeladvies voor toetsing en beoordeling binnen de betreffende opleiding.

Ad. e

Vrijstellingen kunnen worden verleend als er bewijzen zijn van de competenties zoals die in de doelstellingen van het onderwijs worden geformuleerd. Bij twijfel kunnen voor het betrokken onderdeel bestaande toetsen worden gebruikt om vrijstellingen te verlenen.

Ad. f

Er bestaat een onafhankelijk geschillencommissie die bindende uitspaken kan doen bij geschillen over toetsen en toetsresultaten betreffende toetsen die door de SoNH worden afgenomen. Onafhankelijk betekent in dit kader dat de leden van de geschillencommissie geen belangen kunnen hebben ten opzichte van de voorliggende problematiek.